

INTERPRETACJA WYBRANYCH PRZEPISÓW W RATOWNICTWIE WODNYM

INTERPRETATION OF SELECTED LAWS IN WATER RESCUE

Jedną z pierwszych inicjatyw, jaką zrealizowało Ratownictwo Wodne Rzeczypospolitej (RWR), było Inauguracyjne, Otwarte Spotkanie, na które zaproszeni byli wszyscy, mający czas i ochotę w nim uczestniczyć.

Przybyli ratownicy, instruktorzy i działacze z wielu stron Polski. Po czterech godzinach efektywnych rozmów, wspólnej analizy i pojawiających się wątpliwości, uznano, że najlepiej będzie, zwrócić się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o interpretację niektórych, spornych i budzących wiele emocji – kwestii.

Owoce spotkania było pismo opracowane i sygnowane przez RWR, w imieniu wszystkich uczestników. Poniżej prezentujemy ten dokument – wraz z odpowiedziami udzielonymi przez Departament Ratownictwa i Ochrony Ludności Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (DRiOL MSW).

RWR:

1. Jak winno się traktować uprawnienia ratowników, uzyskane przed dniem 1 stycznia 2012 roku, które w świetle wcześniej obowiązujących regulacji, nie stanowiły „pełnych uprawnień zawodowych”, (stopnie wymienione w załączniku nr 1). Czy niezależnie od uzyskanych uprawnień, osoby te spełniają wymóg Ustawy o bezpieczeństwie (...) art. 2 ust. 5, jako odpowiadające w całości warunkom definicji ratownika wodnego?
2. Jak traktować uprawnienia ratowników, którzy uzyskali tytuły: młodszego ratownika, ratownika WOPR, ratownika WOPR śródlądowego, basenowego i pływalni oraz starszego ratownika – w szkoleniach rozpoczętych po wejściu w życie Ustawy o bezpieczeństwie (...)? Pytanie pozostaje w bezpośrednim związku z art. 41 pkt 1 i 2 Ustawy.

DRiOL MSW:

Ad 1 i 2. Zgodnie z art. 41 ust 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. Nr 208, poz. 1240) zwanej dalej „ustawą” osoby, które uzyskały uprawnienia ratownika z zakresu ratownictwa wodnego na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowują swoje uprawnienia. Z kolei stosownie do ust. 2 art. 41 ustawy do osób, które rozpoczęły uzyskiwanie uprawnień ratownika z zakresu ratownictwa wodnego przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Przepisy zawarte w art. 41 ustawy to przepisy o charakterze intertemporalnym. Ustawodawca zawarł je w ustawie z uwagi na to, iż wcześniej, przed jej wejściem w życie, sprawy związane ze szkoleniami i nadawaniem uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych były regulowane przez przepisy prawne. Dlatego też kwestia czy osoby, które nabyły uprawnienia w ww. zakresie w czasie obowiązywania uchylanych przepisów zachowują je, czy też tracą, wymagała

uregulowania. Podobnie, jak kwestia szkoleń rozpoczętych na zasadach określanych przez tracące moc obowiązującą przepisy.

Do dnia 1 stycznia 2012 r., tj. do dnia wejścia w życie ustawy, prowadzenie szkoleń służby ratowniczej oraz nadawania stopni ratowniczych i określania uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych, w zależności od posiadanych kwalifikacji stanowiło, w myśl § 3 ust. 1 pkt 2 i 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2002 r. w *sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych, warunków ich wykonywania przez inne organizacje ratownicze rodzaju i wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym w związku z udziałem w akcji ratowniczej* (Dz.U. Nr 193, poz. 1624) uprawnienie specjalistycznych organizacji ratowniczych. Specjalistyczną organizacją ratowniczą było m.in. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR). Prawo do prowadzenia szkoleń służby ratowniczej oraz określania uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych, w zależności od posiadanych kwalifikacji przysługiwało również organizacjom ratowniczym, które posiadały zgodę ministra właściwego do spraw wewnętrznych na wykonywanie obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych (zgodę taką miały Mazurska Służba Ratownicza i Mazurskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe).

Ustawodawca w art. 41 ustawy użył zwrotu „uprawnień ratownika z zakresu ratownictwa wodnego”, przy czym nie wyjaśnił, o jakie uprawnienia chodzi. Biorąc pod uwagę przepis § 3 ust. pkt 4 ww. rozporządzenia, zasadnym jest wniosek, iż chodzi o zachowanie uprawnień ratownika bez wskazywania uprawnień przypisywanych konkretnemu stopniowi ratowniczemu, oznacza to, że swoje uprawnienia zachowała osoba będąca zarówno w stopniu młodszego ratownika, ratownika czy też starszego ratownika. W ocenie Departamentu Ratownictwa i Ochrony Ludności przepis art. 41 ustawy pozwala co najwyżej na przyjęcie, iż osoby, o których mowa w tym przepisie posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy i jeżeli spełniają pozostałe warunki określone w tym przepisie, mogą zostać uznane za ratownika wodnego.

Z kolei – w ocenie Departamentu Ratownictwa i Ochrony Ludności – intencją ustawodawcy we wprowadzeniu przepisu art. 41 ust. 2 ustawy było umożliwienie osobom uczestniczącym w szkoleniach na dany stopień ratowniczy rozpoczętych przed dniem 1 stycznia 2012 r. ukończenie tych szkoleń i zdobycie uprawnień, których odbycie danego szkolenia gwarantowało. Osoby te niewątpliwie posiadają również wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy.

RWR:

3. Czy można nadawać tytuł ratownika wodnego osobom, które nie posiadają ważnych uprawnień ratownika KPP? (w załączniku nr 2, screen strony internetowej Dolnośląskiego WOPR, z której wynika, że ratownik wodny przystępujący do egzaminu – czyli kończący szkolenie, ma mieć ukończony 17 rok życia, a co za tym idzie – nie może posiadać szkolenia Ratownika KPP).

DRiOL MSW:

Ad 3. W myśl art. 2 pkt 5 ustawy, ratownikiem wodnym jest osoba, która łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) Posiada wiedzę i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego i technik pływackich oraz inne kwalifikacje przydatne w ratownictwie wodnym;
- 2) Spełnia wymagania określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. Nr 191, poz. 1410, z późn. zm.), tj.:
 - a) posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
 - b) jest zatrudniona lub pełni służbę w jednostkach współpracujących z systemem – Państwowe Ratownictwo Medyczne, lub jest członkiem tych jednostek,
 - c) posiada ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika,
 - d) jej stan zdrowia pozwala na udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- 3) jest zatrudniona lub pełni służbę w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego lub jest członkiem tego podmiotu.

Zaznaczenia wymaga to, że obowiązujące przepisy nie upoważniają jakiegokolwiek podmiotu do nadawania tytułu ratownika wodnego.

W ocenie Departamentu ukończenie szkolenia ratowników wodnych pozwala na zdobycie przez uczestnika tego szkolenia wiedzy i umiejętności z zakresu ratownictwa wodnego. Stosownie do zapisów załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym (Dz.U z 2012 r., poz. 747) podmiotowi uprawnionemu do wykonywania ratownictwa wodnego prowadzącemu szkolenie przysługuje prawo (i obowiązek) opracowania regulaminu organizacyjnego szkolenia oraz zasad i trybu naboru osób przewidzianych do szkolenia. Wydaje się – biorąc pod uwagę przepis art. 15 ust. 1 w zw. Z art. 2 pkt 5 ustawy, że przedmiotowe szkolenia powinny być dedykowane osobom, które spełniają wymagania określone w definicji ratownika wodnego, w szczególności co do spełniania warunków określonych w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. Nr 191, poz. 1410, z późn. zm.) oraz bycia osobą zatrudnioną lub pełniącą służbę w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego lub bycia członkiem tego podmiotu (lub są w trakcie uzyskiwania tych uprawnień, w szczególności w trakcie kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy).

RWR:

4. Czy MSW wyraża zgodę na cedowanie uprawnień przez WOPR – na przykład na realizację szkolenia ratowników (art. 22 pkt 1 ppkt 2 Ustawy)? Wątpliwość powstała w związku z informacją zawartą w załączniku nr 3 (screen strony WPR Wlkp., które organizuje i prowadzi szkolenia ratowników „za zgodą WOPR”).

DRiOL MSW:

Ad 4. Organizowanie i prowadzenie szkoleń ratowników wodnych, instruktorów, psów ratowniczych wraz z przewodnikami, stosownie do art. 15 ust. 1 ustawy, stanowi przywilej podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego.

W przypadku Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (WOPR) – w ocenie Departamentu Ratownictwa i Ochrony Ludności – za organizację i przeprowadzenie przedmiotowych szkoleń odpowiadają władze centralne WOPR – Zarząd Główny WOPR. Szkolenia ratowników wodnych mogą odbywać się w różnych miejscach kraju, ale wszystkie powinny odbywać się na zasadach określonych przez władze WOPR i pod ich nadzorem. Tzw. jednostki WOPR mogą być współorganizatorami tych szkoleń, a przedstawiciele tych jednostek mogą wchodzić w skład komisji egzaminacyjnej, lecz nad całym procesem szkoleniowym powinny czuwać władze WOPR.

RWR:

5. Czy kandydat na Instruktora, musi posiadać przygotowanie pedagogiczne jako warunek przystąpienia do szkolenia bądź jako warunek przed uzyskaniem uprawnień Instruktora? Czy wymóg ten (posiadanie przygotowania pedagogicznego) dotyczy wyłącznie osób, mających stanowić kadrę szkoleniową (dydaktyczną) w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego? Nie ma w Ustawie (ani innym akcie prawnym) definicji Instruktora – jak ma to miejsce w przypadku ratownika wodnego – zatem nie jest pewne, czy można szkolić osoby spełniające wymagania wstępne i egzaminacyjne – nadając im tytuł Instruktora, a dopiero w chwili, gdy mają one stanowić kadrę szkoleniową – muszą przedstawić dokument o posiadanym przygotowaniu pedagogicznym.

DRiOL MSW:

Ad 5. Posiadanie przygotowania pedagogicznego zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym jest wymagane od osób, które prowadzą szkolenia z zakresu ratownictwa wodnego. Ponieważ ani ustawa ani też rozporządzenie w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym nie określają warunków, jakie ma spełniać kandydat na uczestnika szkolenia instruktorów uzasadnionym wydaje się wniosek, iż kandydat na słuchacza przedmiotowego szkolenia nie musi legitymować się posiadaniem przygotowania pedagogicznego.

RWR:

6. Kolejne zapytanie dotyczy samej definicji przygotowania pedagogicznego. Wiadomym jest, że te kwalifikacje posiadają osoby z wykształceniem pedagogicznym (Ustawa Karta Nauczyciela) oraz osoby spełniające wymagania Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 roku w sprawie praktycznej nauki zawodu. Czy również osoby posiadające tytuł Instruktora dyscypliny sportu lub Instruktora rekreacji ruchowej w zakresie dyscypliny, po ukończonym 250 godzinnym szkoleniu – spełniają ten wymóg (posiadają przygotowanie pedagogiczne)?

DRiOL MSW:

Ad 6. Przepisy odrębne, określające przygotowanie pedagogiczne, do których odsyłają przepisy § 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2 lipca 2012 r. w sprawie szkoleń w ratownictwie wodnym, to przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których

można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U Nr 50, poz. 400, z późn. zm.).

W myśl tego rozporządzenia przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie oceniona praktyką pedagogiczną – w wymiarze co najmniej 150 godzin; w przypadku nauczycieli praktycznej nauki zawodu niezbędny wymiar zajęć z zakresu przygotowania pedagogicznego wynosi nie mniej niż 150 godzin; o posiadaniu przygotowania pedagogicznego świadczy dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię, dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli lub świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego.

RWR:

7. Czy – w związku z art.21 pkt 1, 2 i 3, Zarządzający wyznaczonym obszarem wodnym może zlecić w jakiegokolwiek formie (np. w przetargu), prowadzenie, kierowanie i organizowanie działań ratowniczych (w tym zatrudnianie ratowników wodnych), podmiotom nie mającym uprawnień do wykonywania ratownictwa wodnego?

DRIOŁ MSW:

Ad 7. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy, organizowanie i finansowanie działań ratowniczych na wyznaczonym obszarze wodnym należy do zarządzającego tym obszarem. Stosowanie do ust. 3 art. 21 ustawy zarządzający wyznaczonym obszarem wodnym „może zlecić, w drodze umowy, organizowanie, kierowanie i koordynowanie działań ratowniczych podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego.” W świetle tego przepisu ustawy w ocenie Departamentu Ratownictwa i Ochrony Ludności, w przypadkach, kiedy podmiotem zlecenia będzie „organizowanie, kierowanie i koordynowanie działań ratowniczych” wówczas zadania te powinny zostać powierzone do wykonywania podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego.

RWR:

8. Czy wskazanie podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa wodnego w ustawowym zapisie art. 12 pkt 1, w osobie Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, jest jednoczesnym nadaniem tego uprawnienia wszystkim podmiotom z „dodatkiem” WOPR w nazwie, mimo odrębnej, niezależnej osobowości prawnej – wynikającej z własnej rejestracji, własnego statutu, własnych władz itd.?
9. Ze statutu WOPR (centralnego) wynika, że ta struktura posiada jednostki terenowe (wojewódzkie), lecz zrzesza osoby fizyczne. Jaki więc jest status wspomnianych jednostek wojewódzkich, w ramach struktury WOPR, skoro są samodzielnymi OSOBAMI PRAWNYMI, posiadającymi własne nazwy (np. Dolnośląskie WOPR, WOPR Województwa Kujawsko – Pomorskiego itd.) i odrębne wpisy rejestrowe w KRS?
10. Czy cedowanie praw WOPR ZG odbywa się „w dół” – na wszystkie jednostki (samodzielne podmioty prawne) – tzw. jednostki terenowe – np. Rejonowe WOPR

w Kaliszu, Zarząd Rejonowy WOPR w Koninie, Oddział Miejski WOPR w Pile, etc.?

11. Czy w związku z powyższym: podmioty prawne, takie jak Jeleniogórskie WOPR, Sudeckie WOPR (działające nieprzerwanie od kilkudziesięciu lat), również posiadają to uprawnienie – do wykonywania ratownictwa wodnego (mimo braku współpracy z WOPR ZG)?

DRiOL MSW:

Ad 8. – 11. Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy „ratownictwo wodne mogą wykonywać Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz inne podmioty, jeżeli uzyskały zgodę ministra właściwego do spraw wewnętrznych”.

W obrocie prawnym funkcjonuje jeden podmiot o nazwie własnej takiej, jak w przywołanym przepisie. Jest to Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe z siedzibą w Warszawie przy ul. Pytlańskiego 17, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 50111.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.) fundamentalne normy funkcjonowania stowarzyszenia, w tym jego strukturę organizacyjną określa statut stowarzyszenia. Stosownie do treści art. 10 ust. 1 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, statut określa w szczególności:

- 1) nazwę stowarzyszenia, odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji;
- 2) teren działania i siedzibę stowarzyszenia;
- 3) cele i sposoby ich realizacji;
- 4) sposoby nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- 5) władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje;
- 6) sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał;
- 7) sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich;
- 8) zasady dokonywania zmian statutu;
- 9) sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Ponadto, zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, stowarzyszenia, które zamierza tworzyć terenowe jednostki organizacyjne, jest zobowiązane określić w statucie strukturę organizacyjną i zasady tworzenia tych jednostek. Stosownie do art. 10 ust. 3 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia.

Zgodnie z art. 17 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, zgodnie ze swoim statutem (pobranym dnia 31.12.2012 r., ze strony internetowej www.wopr.pl) może zrzeszać członków zwyczajnych, wspierających i honorowych (§10 ust. 1 i 2 statutu). Członkiem

zwyczajnym WOPR może być osoba fizyczna, mająca pełną zdolność do czynności prawnych, nie pozbawiona praw publicznych oraz osoba małoletnia w wieku 16 do 18 lat, mająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych i małoletni w wieku poniżej 16 lat za zgodą przedstawiciela ustawowego (§11 ust.1). Osoba prawna – stosownie do §12 ust. 1 statutu może być członkiem wspierającym WOPR.

Wobec powyższego, biorąc pod uwagę przepis art. 10 ust. 3 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, oraz postanowienia statutu WOPR, uzasadnionym jest wniosek, iż wszystkie organizacje posiadające w nazwie WOPR, powstałe zgodnie z przepisami art. 9 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach – będące samodzielnymi podmiotami, w ramach WOPR mogą posiadać jedynie status członka wspierającego.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach nie ma możliwości, aby osoba prawna powołana do życia jako samodzielne stowarzyszenie lub związek stowarzyszeń była jednocześnie jednostką terenową innego stowarzyszenia. Możliwość tworzenia jednostek terenowych jest uzależniona od zapisów statutowych i woli macierzystego stowarzyszenia. Zaznaczenia wymaga, iż organem właściwym do oceniania prawidłowości działania WOPR w ww. zakresie – stosownie do art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach – jest starosta właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia (w przypadku WOPR jest nim Prezydent m. st. Warszawy).

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy „ratownictwo wodne mogą wykonywać Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz inne podmioty, jeżeli uzyskały zgodę ministra właściwego do spraw wewnętrznych”.

W świetle powyższego zasadnym wydaje się wniosek, iż podmioty, które są samodzielnymi podmiotami (realizującymi własne cele statutowe) i stanowią tzw. jednostki organizacyjne WOPR, ratownictwo wodne mogą wykonywać jedynie na rzecz WOPR oraz według zasad określonych przez władze tego stowarzyszenia. Samodzielnie – niejako na własne konto – ratownictwa wodnego wykonywać nie powinny. Powyższe dotyczyć może jednak podmiotów, które są tzw. jednostkami organizacyjnymi WOPR, tj. uczestniczą w działaniach WOPR. Jeżeli podmioty te chcą samodzielnie wykonywać ratownictwo wodne i realizować obowiązki i uprawnienia, jakie ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych przyznaje podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa wodnego, powinny ubiegać się o uzyskanie zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego.

Iwona Michniewicz
Ratownictwo Wodne Rzeczpospolitej